

KAROL WOJTYŁA NA WARMII I MAZURACH

Treść: Wstęp. — 1. Kapłan. 2. Biskup. 3. Arcybiskup. 4. Kardynał. 5. Papież. — Zakończenie. — *Summarium*.

WSTĘP

Diecezja warmińska w przededniu IV Pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny, oczekuje przybycia Papieża na Warmię, przewidzianego w dniach 5 i 6 czerwca 1991 roku. Oczekiwanie na spotkanie łączy ze spojrzeniem w przeszłość, na wielokrotną obecność Karola Wojtyły w latach ubiegłych.

Diecezja warmińska obejmuje Pomorze Wschodnie. Na skutek układów w Jałcie i Poczdamie północna część diecezji, Sambia, należy do Federacji Rosyjskiej Wspólnoty Niepodległych Państw. W granicach Rzeczypospolitej pozostaje środkowa i południowa część diecezji, zwana popularnie Warmią i Mazurami. Przy czym rdzenną Warmię stanowią cztery dawniejsze powiaty: braniewski, lidzbarski, reszelski i olsztyński, pokrywające się z biskupstwem warmińskim. Powiaty zachodnie: elbląski, malborski, sztumski oraz kwidzyński stanowią Powiśle. Resztę nazywa się popularnie Mazurami, gdyż wspólną cechą ludności zamieszkującej te ziemie było wyznanie ewangelickie, w przeciwieństwie do katolickiej Świętej Warmii oraz do mieszanego wyznaniowo, ale bardzo katolickiego (przez przynależność do Polski w obrębie województwa malborskiego) Powiśla.

Rzadcami diecezji warmińskiej po wojnie byli w latach odwiedzin przez Karola Wojtyłę: biskup Tomasz Wilczyński (1956-1965), biskup Józef Drzazga (1965-1978), biskup Józef Glemp (1979-1981), biskup Jan Obląk (1981-1985), biskup Edmund Piszcz (od 1985 roku).

Podstawę źródłową niniejszego opracowania stanowi przede wszystkim „Kalendarium życia Karola Wojtyły”, opracowane przez księdza Adama Bonieckiego MIC, wydane w Krakowie w 1983 roku¹. Następnie pismo urzędowe diecezji warmińskiej, noszące w tym okresie nazwę: „Warmińskie Wiadomości Diecezjalne”². Wreszcie niestusznie chyba lekceważone i pominięte przez ks. A. Boniec-

¹ Cytuje: Kalendarium.

² Cytuje: WWD.

kiego zeszyty wyjazdów służbowych kierowcy Krakowskiej Kurii Metropolitalnej, pana Józefa Muchy. W końcu, zawodna niestety, pamięć ludzka.

Kolejne pobyty Karola Wojtyły na Warmii i Mazurach omówione zostaną według ich następstwa w czasie podzielonym na okresy życia kapłańskiego (do 1958 roku), biskupiego (1958-1963), arcybiskupiego (1964-1966), kardynalskiego (1967-1978) i wreszcie papieskiego (od 1978 roku).

1. KAPŁAN

1-15 sierpnia 1957. Spływ kajakowy rzekami Krutynią i Pisą na Mazurach, w grupie 18 osób.³ Znaczenie tych i podobnych dni dla życia duchowego uczestników może ukazać proces beatyfikacyjny Sługi Bożego Jerzego Ciesielskiego.

4-18 sierpnia 1958. Spływ kajakowy rzekami Marózką i Łyną z Mielna do Bartąga i dalej przewóz pociągiem kajaków do Pasymia na tamtejszy szlak wodny. „W trakcie tej wyprawy oficjalna wiadomość o nominacji na biskupa pomocniczego w Krakowie.”⁴ — Ksiądz Karol Wojtyła przed wyjazdem na spływ otrzymał pisemne zaproszenie do kardynała prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego. Zabrał więc lepszą sutannę, pozostawił u przyjaciela w Warszawie i rozpoczął spływ. W przeddzień wizyty u Prymasa rozstał się z grupą na Jeziorze Świętym i autostopem, samochodem ciężarowym dowożącym zaopatrzenie z Ostródy do sklepu w Kurkach udał się na stację PKP do Olsztyńka. Kierowcą był Stanisław Drażek z Olsztyńka, ojciec księdza prałata mgr. Józefa Drażka, proboszcza i dziekana w Szczytnie. Z Olsztyńka ks. K. Wojtyła pociągiem pośpiesznym przyjechał do Warszawy, włożył wizytową sutannę i udał się do rezydencji Prymasa Polski przy ul. Miodowej 17. Zastał w poczekalni trzech księży: Michała Bleharczuka z diecezji tarnowskiej, Józefa Drzazgę z diecezji lubelskiej i Wilhelma Plutę z diecezji katowickiej. Prymas prosił księży kolejno do siebie, wypuszczając z gabinetu innymi drzwiami do kaplicy. Po rozmowie z ostatnim wszedł sam do kaplicy, przyjął wyznanie wiary i przysięgę wierności Stolicy Apostolskiej, poczym sprowadził wszystkich na dół i ogłosił, że zostali mianowani biskupami: Michał Bleharczyk pomocniczym w Tarnowie, Józef Drzazga pomocniczym w Olsztynie, Karol Wojtyła pomocniczym w Krakowie, Wilhelm Pluta ordynariuszem w Gorzowie. Pierwszym odruchem biskupa nominata Karola Wojtyły był powrót na spływ kajakowy. Lecz list Prymasa do arcybiskupa metropolity Eugeniusza Baziaka, który na wygnaniu ze Lwowa sprawował obowiązki administratora apostolskiego archidiecezji krakowskiej, spowodował podróż do Krakowa. Arcybiskup ogromnie uradował się otrzymaną wiadomością. Na nieśmiałe słowa nominata, że ma prośbę, odpowiedział „W takim dniu niczego nie mogę odmówić”. Usłyszał wówczas pragnienie dokończenia spływu kajakowego. „Ależ proszę bardzo!” I biskup nominat Karol Wojtyła, zostawiając lepszą sutannę w Krakowie wrócił do Olsztyna, aby odszukać swoją grupę. Nie znalazłszy na dworcu, poszedł w kierunku najbliższego kościoła Serca Pana Jezusa i pozbawiony sutanny szukał

³ Kalendarium, j.w., s. 146.

⁴ Tamże, s. 159.

jakiegoś księdza. Zobaczył w konfesjonale księdza Ignacego Tokarczuka, obecnego biskupa przemyskiego, wówczas profesora Warmińskiego Seminarium Duchownego i duszpasterza akademickiego w Olsztynie. Do niczego się nie przyznając poprosił o pożyczenie sutanny, odprawił Mszę św. i ponownie poszedł na dworzec szukać grupy. W tym czasie przybył do Olsztyna biskup nominat Józef Drzazga, przywożąc wiadomość o pozostałych nominacjach. Ks. Ignacy Tokarczuk powiadomiony o nowym biskupie pomocniczym w Olsztynie zapytał przejęty: „Ta i jeszcze co?” Po wiadomości, że ksiądz Karol Wojtyła został mianowany biskupem pomocniczym w Krakowie, jeszcze bardziej przejęty powiedział: „Wojtyła? Ta on u mnie dzisiaj był! Ta i jeszcze będzie!”. Biskup nominat rzeczywiście przyszedł, przyjął zaproszenie na seminaryjny obiad i opowiedział wszystko po kolei. Na pytanie o plany na przyszłość odpowiedział: „Przede wszystkim odreagować!” Po obiedzie odszukał swoją grupę na dworcu w Olsztynie i dokończył spływ. Do nominacji przyznał się, zapytany wprost, tylko Słudze Bożemu Jerzemu Ciesielskiemu. Kończąc spływ grupa zakupiła w kiosku „Tygodnik Powszechny” i znalazła w nim wiadomość o nominacji wraz z życiorysem „Wujka”.

Sierpień 1958. Udział we czasach filozoficznych KUL w Świętej Lipce na Mazurach. Dyskusje nad maszynopisem książki „Miłość i odpowiedzialność”.^{4a} -

2. BISKUP

28 września 1958. Świecenia biskupie Karola Wojtyły w katedrze wawelskiej w Krakowie.

25 lipca — 10 sierpnia 1959. Spływ kajakowy z Ostródy do Iławy, kanałem Elbląskim do Miłomłyna, stamtąd do jeziora Jeziorak, jeziorem do Iławy, z 20 uczestnikami.

20-22 sierpnia 1959. Posiedzenie Komisji Duszpasterskiej Episkopatu Polski w Olsztynie, w gmachu Warmińskiego Seminarium Duchownego przy ulicy Mariańskiej 3. Biskup Karol Wojtyła zabierał głos w dyskusji nad referatami. Przy podziale duszpasterstw stanowo-zawodowych otrzymał duszpasterstwo młodzieży męskiej i żeńskiej. W trzecim dniu wygłosił referat: „Charakterystyczne trudności i napięcia w dzisiejszym duszpasterstwie parafialnym”.⁵ Podczas powyższego posiedzenia niemożliwe było połączenie się telefoniczne z Krakowem. Korespondencja do młodego Vetulaniego została wysłana telegraficznie.

Lato 1963. Spływ kajakowy na jeziorze Sasek Wielki i jeziorach okolicznych,⁶ zapewne rzeką Sawicą, być może z Dźwierzut do Wielbarka.

^{4a} Tamże, s. 159-160.

⁵ Tamże, s. 172.

⁶ Tamże, s. 204.

3. ARCYBISKUP

13 stycznia 1964. Nominacja na arcybiskupa metropolite krakowskiego.

20 czerwca 1965. Czynny udział w obchodzie XX-lecia organizacji polskiego życia katolickiego w diecezji warmińskiej. Ksiądz arcybiskup metropolita krakowski Karol Wojtyła wygłosił przemówienie⁷ po połowej Mszy św., odprawionej w Olsztynie przez arcybiskupa metropolite wrocławskiego Bolesława Kominka, z homilią Stefana kardynała Wyszyńskiego, prymasa Polski. Arcybiskup Karol Wojtyła mówił:

„...Pomiędzy Krakowem a Warmią prowadził historyczny szlak. Był to szlak wiary i szlak kultury polskiej. Punktem wyjścia dla tego szlaku stał się przede wszystkim Uniwersytet Krakowski założony w roku 1364 przez króla Kazimierza Wielkiego, a potem odnowiony i rozbudowany przez jego wnuczkę, Sługę Bożą królową Jadwigę. Tamtędy z Krakowa na Warmię przeszli liczni biskupi, ale przed nimi wszystkimi pozwólcie, że wymienię wielkiego geniusza, którego wydał nasz naród. Przyszedł on z Warmii do Krakowa, Mikołaj Kopernik posłany przez swego stryjka biskupa Łukasza Waczenrode. I w Krakowie właśnie, u profesora Marcina Bylicy na Uniwersytecie Jagiellońskim, na przełomie XV i XVI stulecia studiował astronomię. Potem jeszcze studiował Kopernik na uniwersytecie w Bolonii prawo, w Rzymie medycynę, ale astronomię w Krakowie. Kiedy wrócił na Warmię, został kanonikiem warmińskim, to właśnie wówczas dał światu próbkę swego geniuszu, zarazem geniuszu polskiego, ogłaszając nowe poglądy, zatrzymał Słońce a puścił w ruch Ziemię. Nowa wizja kosmosu, dzięki jego wielkim odkryciom, pojawiła się w świadomości całej ludzkości. To geniusz Kopernika wyznaczył szlak pomiędzy Krakowem a Warmią. Ta astronomia XV-wieczna Uniwersytetu Krakowskiego zaowocowała tu, na Warmii, w dziele tego wielkiego, największego swojego ucznia, którym zresztą chlubi się nie tylko Uniwersytet Krakowski, ale także i uniwersytety włoskie, skoro u wniścia do prastarego uniwersytetu w Bolonii widnieją popiersia dwóch największych jego uczniów: Dantego i Kopernika. A oprócz tego na tym szlaku, który prowadził od Krakowa, przyszedli liczni biskupi, którzy byli uczniami Uniwersytetu Krakowskiego. Tędy szedł i Dantyszek, i Hozjusz, i Kromer; i potem bratanek króla Stefana Batorego, Andrzej kardynał Batory. A skądinąd dawała Warmia także Krakowowi niektórych biskupów, tak jak biskup Tylicki czy późniejszy kardynał Jan Olbracht Waza. ...

Jest jeszcze jeden wyraz tego. Od Krakowa ku Warmii szedł nie tylko promień nauki, którego źródłem był Uniwersytet Kazimierzowski, a potem Jagielloński. Od Krakowa do Warmii szła także wielka troska i wielka miłość. Najpełniejszym wyrazem tej troski i miłości była królowa Jadwiga. Ona po macierzyńsku patrzyła z Wawelu ku Bałtykowi, bo tutaj cierpiał lud. I chciała cierpienia tego ludu umniejszyć. A ta wielka troska macierzyńska królowej Jadwigi znalazła potem również uniwersalistyczny wyraz, wtedy, kiedy profesor Uniwersytetu Krakowskiego Paweł, syn Włodzimierza, Włodkowiec, na Soborze w Konstancji głosił swoje chwalebne tezy o wolności sumienia ludzkiego i prawach narodu. To Polska stała się w XV wieku pionierem tych wielkich praw osoby ludzkiej, które dzisiaj

⁷ Tamże, s. 237.

z tak wielką siłą powtarza encyklika „Mystici Corporis”, czy też Jan XXIII w swej wiekopomnej encyklice „Pacem in terris”. To Polak, syn tego narodu, któremu w przyszłości tyle danym było ucierpieć, głosił na Soborze w Konstancji prawa narodów do życia, do wolności i przede wszystkim do duchowej niezależności, do życia własną prawdą. To syn naszego narodu upomniął się o Waszych praojców Warmiaków, ażeby na chrześcijaństwo nie byli nawracani mieczem, ale słowem Bożym. ...

A chciałem jeszcze na końcu powiedzieć kilka słów ku chwale Czcigodnej Kapituły Warmińskiej. Oto ma ona w swoim herbie tiarę papieską, a pochodzi to stąd, że w roku 1457, kiedy Kapituła Warmińska znajdowała się poza diecezją, z powodu łatwo zrozumiałych trudności, w Głogowie na Śląsku, obrała biskupem warmińskim słynnego humanistę, Eneasza Piccolomini, który pozostawał w bliskich stosunkach z ówczesnym biskupem krakowskim Zbigniewem Oleśnickim. Ten biskup elekt warmiński, zatwierdzony przez papieża Kaliksta III, został zamianowany w tymże roku kardynałem i zaraz po jego śmierci obrany papieżem jako Pius II. Byłby to więc jedyny biskup polski, który się przeniósł na Stolicę Apostolską. A biskup ten został wybrany przez Kapitułę Warmińską.”⁸

18 czerwca 1966. Wieczorem arcybiskup metropolita krakowski, Karol Wojtyła, odprawił Mszę świętą millenijną we współkatedrze warmińskiej św. Jakuba w Olsztynie. Kazanie wygłosił Stefan kardynał Wyszyński, prymas Polski.

19 czerwca 1966. Rano arcybiskup metropolita krakowski, kardynał Wojtyła, odprawił Mszę świętą i wygłosił kazanie w kościele parafialnym świętego Józefa w Olsztynie. W godzinach porannych udał się wraz z innymi członkami Episkopatu Polski do Fromborka, gdzie wziął udział w uroczystej Mszy świętej pontyfikalnej, odprawianej przez arcybiskupa metropolitę poznańskiego Antoniego Baraniaka SDB, w koncelebrze ośmiu biskupów polskich, z kazaniem Stefana Kardynała Wyszyńskiego, prymasa Polski.⁹

(Nazajutrz pod Liksajnamy, na trasie z Gdańska do Warszawy, ówczesny pułkownik, a obecny generał brygady, Konrad Straszewski, odebrał wracającemu prymasowi Polski obraz „wędrujący” Matki Boskiej Częstochowskiej, zapoczątkowując jego wieloletnie uwięzienie.)

4. KARDYNAŁ

26 czerwca 1967. Powołanie do Kolegium Kardynalskiego.

10 września 1967. Udział w koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej z Dzieciątkiem w Gietrzwałdzie: celebra uroczystej sumy pontyfikalnej, z kaza-

⁸ XX-lecie organizacji polskiego życia katolickiego w diecezji warmińskiej. Przemówienie J. E. Ks. arcybiskupa metropolity prof. Karola Wojtyły z Krakowa. *WWD*, 6 (1965), s. 20-22. — Mówiąc o papieżu Piusie II, Eneaszu Piccolominim, jako „jedynym biskupie polskim, który się przeniósł na Stolicę Apostolską”, arcybiskup Karol Wojtyła po ludzku nie mógł wiedzieć, że on sam będzie drugi. — *Kalendarium*, jw., s. 237.

⁹ 1966-1966. Sacrum Poloniae Millennium. Olsztyn — Frombork. 19-19 VI 1966. (mb) czyli Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Uroczyste obchody tysiąclecia chrztu Polski w diecezji warmińskiej, *WWD* 5 (1966), s. 185-203. — *Kalendarium*, jw., s. 256.

niem kardynała prymasa Stefana Wyszyńskiego.¹⁰ — Biskup Józef Drzazga, ordynariusz diecezji warmińskiej powiedział: „Cieszymy się, że ofiarę Mszy św. koronacyjnej sprawować dziś będzie Jego Eminencja Ksiądz Kardynał Karol Wojtyła, arcybiskup — metropolita krakowski, wielki czciciel NMP Gietrzwałdzkiej. Na progu swych nowych, wielkich zadań, jako mianowany niedawno członek Świętego Kolegium Kardynalskiego, pragnie Najdostojniejszy Ksiądz Kardynał, oddać siebie i swoje prace w szczególną opiekę Pani Gietrzwałdzkiej.”

11 sierpnia 1968. Udział w koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej z Dzieciątkiem w Świętej Lipce: celebra uroczystej Mszy św. pontyfikalnej, w asyście alumnów Warmińskiego Seminarium Duchownego, z kazaniem Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Polski. — Biskup Józef Drzazga, ordynariusz diecezji warmińskiej powiedział: „Witamy również najserdeczniej Jego Eminencję Księdza Kardynała Karola Wojtyłę, metropolitę krakowskiego, wielkiego przyjaciela ludu Warmii i Mazur. Dziękujemy Waszej Eminencji za przybycie do Świętej Lipki z wawelskiej katedry, strażniczki Ducha narodu polskiego, miejsca wiecznego spoczynku polskich królów i duchowych przywódców narodu. Prosimy Eminencję, by zechciał sprawować dzisiejszą ofiarę Mszy świętej koronacyjnej, by modlił się z nami i za nas.”¹¹

17 kwietnia 1973. Zapowiedziana wizyta u alumnów-żołnierzy, którzy założyli głódówkę w Bartoszycach, została odwołana. Alumni krakowscy prosili o załatwienie sprawy.¹² — Kardynał Karol Wojtyła prowadził wówczas w dniach od 15 do 18 kwietnia 1973 roku rekolekcje akademickie w krakowskim kościele NMP z Lourdes.¹³

16 czerwca 1973. Udział w 137 (powojennej) Konferencji Plenarnej Biskupów Polskich w Seminarium Misyjnym Towarzystwa Słowa Bożego (księży werbistów) w Pieniężnie i w uroczystej akademii 50-lecia werbistów w Polsce.¹⁴

17 czerwca 1973. Udział w 500-leciu urodzin Mikołaja Kopernika we Fromborku. Przewodnictwo w uroczystej concelebrowanej sumie pontyfikalnej z kazaniem prymasa Polski, Stefana Kardynała Wyszyńskiego. — Odwiedziny alumnów, odbywających służbę wojskową w Bartoszycach. — Obecność na wieczornej uroczystości kopernikańskiej w Olsztynie (Msza św. prywatna).

9-20 lipca 1973. Samotny odpoczynek na jeziorze Jeziorak.¹⁵ Ostatniego dnia odwiedziły u ks. Stanisława Grabowskiego, kapłana archidiecezji krakowskiej,

¹⁰ Uroczystości Maryjne w Gietrzwałdzie 10 IX 1967. (sr) czyli ks. Stefan Ryłko CRL, Uroczystości Maryjne w Gietrzwałdzie, *WWD* (1968), s. 86-93. — Kalendarium, jw. s. 282.

¹¹ Uroczystości Maryjne w Świętej Lipce 11 VIII 1968. (mb) czyli ks. Marian Borzyński w sk i: Uroczystości Maryjne w Świętej Lipce. *WWD* (1969), s. 1-29. — Kalendarium, j.w., s. 307.

¹² Wiadomość od ks. kanonika mgr. Adolfa Setlaka, obecnego dziekana w Bartoszycach, ówczesnego ojca duchownego alumnów-żołnierzy „najliczniejszego seminarium duchownego” w ówczesnej Polsce. Oparciem służy kronika duszpasterstwa alumnów-żołnierzy prowadzona przez siostry serafitki.

¹³ Kalendarium, jw., s. 514-515.

¹⁴ (ju-em) czyli ks. Jan Usiadek i ks. Emil Rzeszutek, Ogólnopolskie uroczystości kościelne we Fromborku i Olsztynie z racji 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika. *WWD* (1973), s. 279-290. — Kalendarium, jw., s. 528. — Wiadomość o odwiedzinach alumnów-żołnierzy od ks. A. Setlaka i sióstr serafitek, jw.

¹⁵ Kalendarium, jw., s. 530.

emeryta, mieszkającego nad brzegiem Jezioraka, na „Gizerku” (przysiółek Tynwałdu).

21 czerwca 1975. Odwiedziny alumnów odbywających służbę wojskową w Bartoszycach, w drodze do Pieniężna.¹⁶

22 czerwca 1975. Świecenia kapłańskie 10 ojców werbistów w Pieniężnie.¹⁷

25 czerwca 1977. Udział w IV Ogólnopolskim Kongresie Mariologicznym i Maryjnym w Olsztynie i Gietrzwałdzie. — Godzina 07.00, Msza św. koncelebrowana z homilią za ś.p. ks. Augustyna Weichsła i powierniczki objawień gietrzwałdzkich, we współkatedrze św. Jakuba w Olsztynie. — Godzina 09.00, obrady w kościele Serca Pana Jezusa w Olsztynie. — Rezolucja kongresu brzmiała: „IV Ogólnopolski Kongres Mariologiczny prosi Biskupa Warmińskiego, aby mocą zwyczajnego swego urzędu pasterskiego potwierdził 100-letni kult Matki Boskiej w Gietrzwałdzie i wiarygodność objawień, stojących u jego podstaw. Za odpowiedni dzień ogłoszenia tego dekretu IV Ogólnopolski Kongres Mariologiczny uważa centralne uroczystości Maryjne w Gietrzwałdzie 11 września 1977 roku.” — Słowo kardynała K. Wojtyły, jako przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski do spraw Nauki, na zakończenie kongresu. — Po południu poświęcenie stacji różańcowych w Gietrzwałdzie.¹⁸

11 września 1977. Udział w ogólnopolskich uroczystościach stulecia objawień Matki Boskiej w Gietrzwałdzie. — Biskup warmiński wypowiedział słowa powitania: „Najdostojniejszy Książę Prymas pragnął być dzisiaj z nami. Chciał wygłosić Słowo Boże, aby rozgrzać nasze serca miłością do Niepokalanej Dziewicy. Niestety stan zdrowia nie pozwolił Mu przybyć do nas. ... Przesyłamy Umiłowanemu Prymasowi Polski uczucia naszej wdzięczności, oddania i hołdu. Zapewniamy o naszej stałej pamięci w modlitwie. Życzymy rychłego powrotu do zdrowia. Błagamy Matkę Boską Gietrzwałdzką, aby wyjednała Mu siły na dalszą najdłuższą służbę Kościołowi świętemu. — Jesteśmy ogromnie wdzięczni Jego Eminencji Najdostojniejszemu Księdzu Kardynałowi Wojtyłe, metropolicie krakowskiemu, za obecność wśród nas. Całym sercem witamy i dziękujemy za trud przybycia do Gietrzwałdu, przewodniczenie dzisiejszej uroczystości i Słowo Boże, które Wasza Eminencja do nas wygłosi. — Przed dziesięciu laty, bezpośrednio po nominacji na członka Świętego Kolegium Kardynalskiego, sprawował Wasza Eminencja ofiarę Mszy św. w tym samym miejscu co dziś. Było to podczas koronacji obrazu Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej. Dziś dziękujemy Bogu za wszystkie łaski, jakie spłynęły na Kościół powszechny przez ręce Waszej Eminencji w ciągu dziesięciolecia pracy kardynalskiej. Niech Matka Najświętsza wyprasza nadal obfite błogosławieństwo we wszystkich trudach podejmowanych dla Świętego Kościoła Bożego.” — Tenże biskup warmiński przewodnicząc uroczystej koncelebrze pontyfikalnej, wypowiedział słowa: „Biorąc pod uwagę zgodność treści objawień gietrzwałdzkich z wiarą i moralnością, prawość powierniczek tych objawień oraz błogosławione skutki objawień gietrzwałdzkich w ciągu całego

¹⁶ Wiadomość od ks. A. Setlaka i sióstr serafitek, jw.

¹⁷ Kalendarium, jw., s. 646.

¹⁸ VI Ogólnopolski Kongres Mariologiczny i Maryjny. Olsztyn-Gietrzwałd 24-26 VI 1977, WWD (1977), s. 227-247. — Kalendarium, jw., s. 755.

stulecia, na większą Chwałę Boga w Trójcy Świętej Jedyne go, Ojca, Syna i Ducha Świętego, na cześć Najświętszej Bogurodzicy Dziewicy Niepokalanie Poczętej, mocą Naszego zwyczajnego Urzędu Pastorskiego w Świętym Diecezjalnym Kościele Warmińskim, niniejszym Dekretem **Zatwierdzamy Kult Objawień Matki Boskiej w Gietrzwałdzie jako nie sprzeciwiający się wierze i moralności chrześcijańskiej, oparty na faktach wiarygodnych, których charakter nadprzyrodzony i Boży nie da się wykluczyć.**" Kardynał metropolita krakowski Karol Wojtyła w homilii mszalnej mówił „o odpowiedzialności, wolności i szacunku dla słowa, będącego zewnętrznym przejawem wewnętrznych przekonań. Żadna władza nie może kępować człowieka w tym, co jest istotnym elementem jego ducha. Słowa Matki Najświętszej skierowane do dziewcząt polskich — Nie smućcie się, bo ja zawsze będę przy was — są nadal bardzo aktualne.” — Po południu odwiedziły alumnów odbywających służbę wojskową w Bartoszycach.¹⁹

15 września 1978. Kazanie na pogrzebie księdza biskupa warmińskiego dr. Józefa Drzazgi w Olsztynie. „Dłatego jest postacią historyczną, tak jak jego poprzednik, biskup Tomasz, tak i on, biskup Józef, wyznaczają bieg historii na tych ziemiach, bieg historii Kościoła, historii narodu, jedno idzie z drugim w parze. Przychodzą tutaj na tle tego przedziwnego dziedzictwa historii, która sięga nie tyle do czasów Grunwaldu, i nie tylko do czasów Grunwaldu, ale sięga także i do serca królowej Jadwigi i do deklaracji Pawła Włodkowica.” (...) „Odszedł biskup Józef. Matka Najświętsza zawołała go w dniu swojego Imienia, złożymy go tutaj w konkatedrze olsztyńskiej w dniu Matki Bożej Bolesnej, w dniu przeszycia Jej Serca pod Krzyżem. I to ma swoją wielką wymowę, bo przecież ten biskup to wiedział najlepiej, że jeśli ma podnosić Krzyż w tych czasach, jeżeli ma podnosić Krzyż w duszach Ludu Bożego, który mu Ojciec Niebieski powierzył, to może to czynić przez Maryję, przez Maryję, która stała pod Krzyżem, która tajemnicę Krzyża zna najlepiej, i która wie, jak owocuje Krzyż Jej Syna w zbawieniu świata, a równocześnie po macierzyńsku wie, jak to owocuje Krzyż Jej Syna w zbawieniu każdego człowieka, każdego z nas.”²⁰

5. PAPIEŻ

16 października 1978. Karol Kardynał Wojtyła wybrany na papieża przyjął imię Jan Paweł II.²¹

3 czerwca 1979. Papież Jan Paweł II z balkonu domu Prymasa Polski w Gnieźnie powiedział młodzieży, że łodzi swej nie zostawił ani w Wadowicach,

¹⁹ Ks. Emil R z e s z u t e k, Ogólnopolskie uroczystości stulecia objawień Matki Boskiej w Gietrzwałdzie, *WWD* 5 (1977) 289-294. — Biskup Józef D r z a z g a, Słowo Biskupa Warmińskiego 11 09 1977. Tamże, s. 284-286. — T e n z e, Dekret Biskupa Warmińskiego, zatwierdzający kult objawień Matki Boskiej w Gietrzwałdzie. Tamże, s. 287-288. — Kalendarium, jw., s. 776. — Wiadomość o odwiedzinach alumnów-żołnierzy od ks. A. Setlaka i siostr serafitek, jw.

²⁰ Ks. E. R z e s z u t e k, Uroczystości pogrzebowe księdza biskupa warmińskiego Józefa Drzazgi. *WWD* 6 (1978), 281-282, 284-288. — Kalendarium, jw. s. 828.

²¹ Kalendarium, jw., s. 837.

ani w Krakowie, lecz w lasach, nad jeziorami. „Jeśli ktoś z was ten kajak znajdzie, może w nim jeździć do końca życia.”²²

19 grudnia 1987. Podczas wizyty księdza biskupa warmińskiego Edmunda Piszczka „ad limina Apostolorum”, na słowa, że Warmia bardzo pragnie wizyty papieskiej, Jan Paweł II żywo odpowiedział: „Ja też chcę”.

5-6 czerwca 1991. Papieska wizyta Jana Pawła II na Warmii.

ZAKOŃCZENIE

Warmia i Mazury w pięknie swej nieskażonej przyrody, w swych bolesnych dziejach zmagających religijnych i narodowych, były tłem dla wypoczynku, modlitwy, prac duszpasterskich Karola Wojtyły: kapłana, biskupa, arcybiskupa, kardynała, papieża. Kolejne obecności były stopniami oddania się Bogu przez Maryję.

CAROLUS WOJTYŁA IN WARMIA ET MASURIA

SUMMARIUM

1-15 VIII 1957 excursio navicularis fluvii Krutynia et Pisa. 4-8 VIII 1958 excursio navicularis fluvii Marózka et Łyna lacubusque circa oppidum Pasym. Consensus canonicus cum electione in episcopum auxiliarem Archiepiscopi Metropolitae Cracoviensis. Etiam VIII 1958 participatio „Feriis Philosophorum Catholicae Universitatis Lublinensis” In Święta Lipka (Sacra Tilia). 28 IX 1958 Ordinatio Episcopalis. 25 VII–10 VIII 1959 excursio navicularis de Ostróda in Ilawa canali Elbingense. 20-22 VIII 1959 sessio Commissionis Episcoporum Poloniae pro re Pastoralis in Olsztyn. Tempore aestivo 1963 excursio navicularis in lacu Sasek Wielki, lacubusque adjacentibus, forte fluvio Sawica de Dźwierzuty in Wielbark. 13 I 1964 electio in Archiepiscopum Metropolitam Cracoviensem. 20 VI 1965 sermo in celebratione XX annorum administrationis Polonae in Dioecesi Warmiense. 18 VI 1966 Missa Milennii Christianitatis in ecclesia concathedrali penes Olsztyn. 19 VI 1966 Millennium Christianitatis in Frombork. 26 VI 1967 Sanctae Romanae Ecclesiae Presbyter Cardinalis. 10 IX 1967 Coronatio imaginis BMV in Gietrzwałd, celebratio Missae summae pontificalis. 11 VIII 1968 Coronatio imaginis BMV in Święta Lipka (Sacra Tilia), celebratio Missae summae pontificalis. 16 VI 1973 Conferentia Plenaria Episcoporum Poloniae in Pieniężno, Aureum Jubilaeum Societatis Verbi Divini ibidem. 17 VI 1973 Concelebratio Missae summae pontificalis occasione quingentarii a nativitate Nicolai Coppernici, Canonici Warmiensis in Frombork. Visitatio alumnorum militum in Bartoszyce. Vespertina celebratio Coppernicana in Olsztyn. 9-20 VII 1973 feriae in lacu Jeziorak, visitatio sacerdotis emeriti Cracoviensis, Stanisłai Grabowski, in Gizerek. 21 VI 1975 visitatio alumnorum militum in Bartoszyce. 22 VI 1975 Ordinatio Sacerdotalis 10 patrum Societatis Verbi Divini in Pieniężno. 25 VI 1977 IV Congressus Mariologicus Polonorum in Olsztyn et Gietrzwałd. 11 IX 1977 Centenarium Apparitionum BMV in Gietrzwałd, homilia in Missa summa. 15 IX 1978 homilia in sepultura Episcopi Warmiensis Josephi Drzazga. 5-6 VI 1991 Summus Pontifex in Warmia.

²² Cezary Gauryś, *Dziewięć dni w Polsce, Więź* 7-8 (1979), s. 114. — Ks. Jan Ożóg SJ, *Gaude Mater Polonia*, Kraków 1982, s. 59. — Henryk Woźniakowski: *Gniezno*, 3.06 niedziela *Zesłanie Ducha Św.*, *Tygodnik Powszechny* 24 (1979), s. 4. — Za pomoc bibliograficzną i kartograficzną składam serdeczne podziękowanie ks. profesorowi Marianowi Borzyszkowskiemu, dyrektorowi Biblioteki Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie.